

pusta občinskega sveta in imenovanja vladnega komisarja. — K resoluciji se je sprejel še dodatek, predlagan po Alojziju Brajniku, glede slovenščine kot učnega jezika na goriški realki in dodatek Perkovič, da mora biti na slovenskih ljudskih šolah v mestu tudi postrežniško osebje slovensko, zakaj na šoli Podturnom je sluga Furlan. Zborovalci so zapeli »Hej Slovani« in se navdušeni razšli v zavešči, da se resolucija predloži na merodajno mesto in da mora prinesiti uspehe.

—g— **Poročila sta se** v Gorici g. Anka Češutova, učiteljica, hčerka g. Antona Češute, c. kr. višjega okr. oficijala, in pa tov. Jakša Brdar, učitelj v Istri. Cestitamo!

Tržaške vesti.

—t— »Edinost« je začela priobčevati referat tovariša Ivana Dimnika »Slovensko ljudstvo in strokovno šolstvo« iz jubilejske številke našega lista.

—t— **Pozor, slovenski srednješolci!** Opozorjamo naše dijaštvo na to, da je razpisanih v »Notizenblattu« finančnega ministrstva z dne 14. avgusta t. l., štev. 25, več mest davčnih praktikantov v področju tržaškega finančnega ravnateljstva. Ker je sedaj od 210 davčnih uradnikov le 55 Slovencev, bi bilo torej dobro, da bi se za ta razpisana mesta potegovali Slovenci, posebno sedaj, ker je pri davkarji precej ugodno napredovanje. Slovenski davčni uradniki se nujno potrebujejo, ker so v popolnoma slovenskih krajih nastavljeni Italijani, ki so malo ali pa sploh nezmožni slovenskega jezika, in to zaradi tega, ker je premalo slovenskih davčnih uradnikov! Pričakovati pa je tudi, da se bo c. kr. finančno ravnateljstvo v Trstu pri teh imenovanjih oziralo v prvi vrsti na slovenske kompetente, ker Italijanov je že več kot preveč v davčni službi. Slovenski davčni uradniki se bodo gotovo potrebovali sedaj v Trstu pri podržavljenem davčnem uradu in gotovo je več družinskih očetov, ki bi želeli priti v Trst zaradi šolanja otrok!

—t— **Sovinizem šolskega zdravnika.** Šolski zdravnik za svetoivanski okraj, dr. Steindler, ki ima posla tudi na slovenski šoli, si je dovolil v par slučajih, da ni hotel dati slovenskim otrokom zdravniškega izpričevala, in to samo zato, ker so mu starši povedali, da bodo vpisali otroke v slovenski šolski vrt. Zgodilo se je že tudi, da je ta zdravnik že popisano izpričevalo iztrgal materi iz rok in ga strgal in to samo zato, ker mu je mati še-le naknadno povedala, da bo dala otroka v slovenski vrt. Na vprašanje matere, kam naj gre po izpričevalo, je udaril mož s pestjo ob mizo in ženo spodbil. Davkoplačevalci, pobrigajte se za svoje pravice, šolske oblasti, storite svojo dolžnost.

—t— **Razpisana štipendija.** Začetkom I. tečaja šolskega leta 1913—1914 se podeli ena štipendija iz ustanove škofa dr. Jurija Dobrile, letnih 224 K. — K uživanju so poklicani dijaki iz sorodstva ustanovnika, in sicer najprej najbližji, potem bolj oddaljeni. V slučaju, da ne bi bilo takih prasilcev, se odda lahko štipendija tudi drugemu dijaku iz Istre, v katerem slučaju imajo prednost sinovi ubogih kmetijskih družin slovenske narodnosti. Sicer pa veljajo glede podeljenja tega štipendija obstoječe postavbe in navedbe. Pravica do uživanja prične s prvim gimnazijskim razredom in traja do konca študija. Pravico podeljenja ima c. kr. namestništvo v Trstu. Prosilci za štipendijo morajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 30. septembra 1913 pri c. kr. namestništvu v Trstu in priložiti krstni list, ubožni list, izpričevalo o cepljenju koz, izpričevali dveh zadnjih semestrov, postavno potrdilo eventualnega sorodstva z ustanovnikom in sploh vseh gori imenovanih zahtev.

—t— **Razdelitev sadnega drevja članom »Tržaške kmetijske družbe«.** »Edinost« poroča, da porazdeli kmetijska družba tudi v tem letu svojim članom razna pritlikava sadna drevesca kakor: češnje, hruške, jabolka, marelice, breskve, češnje in orehe. Vsak član, ki se za nje priklasi, in ki je že poravnal članarino za leto 1910, dobi brezplačno po 3 drevesca; nad to število jih morejo dobiti člani do 15 drevesc po znižani, nad 15 pa po polni kupni ceni. Ker se nekateri morda niso imeli časa, da bi se priklasil za nje in da ne bo zopet nepotrebnih prerakanj, se je podaljšal rok do 1. oktobra! Priglasite se torej pravočasno v družbeni pisarni, v ul. Giorgio Galatti 14. II.

Splošni vestnik.

Zaplenjeni! Zavezin jubilej je proslavilo tudi slavno državno pravdnštvo s tem, da je našo državnostno številko zaplenilo! In sicer je bil zaplenjen ves članek (z naslovom in imenom pisatelja vred)

ki govori o koroških šolskih razmerah. — Ker smo vendarle radovedni, kako velik je naš greh, smo se proti konfiskaciji pritožili. — Obenem pa smo tudi poskrbeli, da javnost vzlic zablemi izve, kake so šolske razmere na Koroškem.

Poročila, lepa in stvarna, o jubileju Zaveze so priobčili listi: Dan, Slovenski Narod, Edinost, Soča, Sava, Laibacher Zeitung, češki, hrvaški in srbski strokovni in politični listi.

Na I. mestni šoli je do 30. t. m. razpisano mesto po umrlem Jakobu Pretnarju v stalno nameščenju.

Šolsko vodstvo v Šmarju pod Ljubljano zamenja s Tumlrz Sprachbuch II. Teil ali pa ceneje proda 18 Schreiner-Bejzakovih II. nemških vadnic. —

Avstrijska razredna loterija. Dne 1. septembra je začelo glavno ravnateljstvo državnih loterij izdajati srečke prvega razreda avstrijske razredne loterije. Od sto tisoč srečk jih je 2000 celih, 18.000 četrtinskih, ostanek pa osminkskih. Cele srečke imajo večjo obliko, nekako tako kakor 100-kronski bankovci. Temeljna barva celih srečk je rumena, četrtinskih rožasta in osminkskih vijoličasta; in sredi je avstrijski grb. Barva okvirja, ki obdaja črnotiskano nemško besedilo, je pri vseh srečkah prvega razreda rujava; v isti barvi je tudi tiskano besedilo v osmih avstrijskih deželnih jezikih na zadnji strani. Barve okvirja bodo pri posameznih razredih: rujava, modra, olivnata, vijoličasta in rdeča. Cele srečke imajo napis »Los«, delne pa » $\frac{1}{4}$ Los« in » $\frac{1}{8}$ Los«. Pod besedilom na sprednji strani se nahaja na desni posnet podpis glavnega ravnatelja državnih loterij, dr. pl. Neupauerja, na levi pa pečat poslovnice, ki oddaja srečke, s posnetim podpisom njegove lastnika ali voditelja; srečka je le veljavna, če ima ta pečat.

Tridesetletnica hrvaškega jezika v istrskem deželnem zboru. Te dni je poteklo 30 let, odkar se je v istrskem deželnem zboru izpregovorila prva hrvaška beseda. Bil je dr. Matko Laginja, ki se je kot prvi v hrvaščini oglašil proti kričicam, ki so se ob tedanjih volitvah godile pod italijansko krutovladno hrvaškemu narodu.

Stoletni jubilej rojstva Ivana Mazuraniča. Hrvški narod se pripravja, da dostojno proslavi rojstni dan Iv. Mazuraniča, velikega svojega pesnika. Slavnost se bo praznovala 14. avgusta leta 1914. Pri tej priložnosti se bodo Hrvatje spomnili tudi pesnikovega brata Antona. Predpriprave za rečeno slavnost se vrše pod geslom: »Za braču Ivana in Antuna Mazuraniča«.

Ženske v poštni službi v Avstriji. Na avstrijskih poštah uradih je nastavljenih 7300 ženskih uradnic. Teh je 3100 le pri brzojavu in telefonu.

Stoletnica lokomotive. Letos je 100 let, odkar je v Wylamu na Angleškem vozil prvi parni stroj, lokomotiva. Vozil je 8 vagonov s hitrostjo 8 km na uro.

Panamski prekop se dokončuje. V nedeljo so razstrelili zadnji nasip na strani Tihega oceana, v ponedeljek pa so razstrelili zadnji nasip na strani Atlantskega oceana, tako da je prekop sedaj že skoziin-skozi poplavljen. Oficialna otvoritev panamskega prekopa, ki je za svetovno trgovino epohalnega pomena, se bo vršila v letošnjem oktobru.

Spomenik v spomin ljudske vojske leta 1813, pri Lipskem odkrijejo dne 18. oktobra t. l. pri Lipskem. Tega odkritja se udeležijo v zastopstvu cesarja prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand.

V blaznosti je umoril učitelj Wagner iz Degerlocha, 35 let star, svojo ženo in 4 svoje otroke. Potem je šel v Mühlhausen in tam ustrelil 7 oseb in zažgal nekaj poslopij.

Obrambni vestnik.

— **Kaj je vse mogoče v XX. stoletju!** S Štajerskega nam pišejo: Slučajno sem dobil v roke ta nadvse imenitni dekret (imena izpuščam namenoma): »Okrajni šolski svet... Gospodu... v... Okrajni šolski svet je Vas temeljem § 7. šolsko-nadzorovalnega zakona z dne 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11, imenoval krajnim šolskim ogledu za šolo pri... Čast mi je, Vas o tem obveščati z vabilom, da se v smislu § 21. napominanega zakona prizadevate nadzorovati didaktičsko-pedagoško stanje imenovane šole in da se blagovolite sploh za njen prospeh potegovati. — Predsednik:...« Doslej smo imeli tudi na Štajerskem le okrajne in deželne šolske nadzornike, ki so imeli pravico in dolžnost, nadzorovati didaktičsko-pedagoško stanje šol. Take nadzornike imenuje naučni minister, oziroma cesar. Prvi pogoj je seveda strokovna izobrazba. — Kakor pa kaže gorenji dekret, so začeli predsedniki okrajnih šolskih svetov preobračati doslej veljavna zakonita določila in poverjajo posestnikom in kmetom, ki nimajo nobene šolsko-strokovne izobrazbe, posle okrajnih in deželnih šolskih nadzornikov! Taki predsedniki niso za nikamor dru-

gam, nego da gredo kar najhitreje v za-sluzeni pokoj! Mi bomo poskrbeli, da jim pride lekcijska od pristojne strani!

— **Srbija in slovensko učiteljstvo.** Iz Belgrada nam poročajo, da potrebujejo do 2000 učiteljev in mnogo profesorjev. Tako poročilo! Podrobnih podatkov še nimamo, vsekakor se pa obrnemo na merodajna mesta v Srbiji, da nam natančno javijo pogoje in okolščine, pod katerimi bi naše učiteljstvo šlo službovat v Srbijo, odnosno v novo osvojene kraje. Zavedamo se velike važnosti, ki jo nosi to vprašanje. Vsekakor bo vsako izseljevanje slovenskega moškega učiteljstva velkanska škoda za slovensko šolstvo in slovenski narod sploh. In ta nevarnost nam sedaj faki-tično preti! Med mlajšim učiteljstvom na Kranjskem se je v zadnjem času pojavila močna struja, ki teži za službovanjem na Balkanu. Mi se ne čudimo temu! Od samega besedičenja in od samih čuvstev človek ne živi. Poleg stradanja in pomanjkanja se pojavlja še vedno naraščajoča korupcija in krivičnost, tako da človek mora izgubiti vso vero v vsekako ustavno pravičnost — in si gre iskati socialne eksistence drugam. Vlada je molčala in trpela krivičnost do sedaj, zato naj si pripiše posledice in mora — molčati tudi naprej. Slovenskega moškega učiteljstva je itak primanjkuje. To je za človeka, ki ljubi rodno zemljo in še upa v slovensko bodočnost in eksistenco, žalostno dejstvo. Vendar mi se tudi temu ne moremo upirati. Brez eksistence ni tudi narod — nič! Svarimo pa slovensko učiteljstvo, naj se ne prenaagli in naj ne hodi na Balkan brez sigurnih zagotovil. Čaka naj vsaj toliko časa, da se eventualno izseljevanje organizuje.

— **C. kr. okrajni šolski nadzorniki** nosijo veliko odgovornost za stanje našega šolstva. Oni imajo mnogo vpliva na razširjenje slovenskega ljudskega šolstva, imajo pa tudi mnogo vpliva za snovanje novega slovenskega šolstva. Skoro bi lahko rekli, da je bil razvoj šolstva v posameznih okrajih odvisen od osebe in individualne agnosti nadzornika. Ni samo naloga nadzornika, da samo nadzoruje in kritikuje šolstvo, temveč je tudi od njegove zmožnosti odvisno, da daje tudi direktive za pouk in inicijativno za življenje in snovanje šolstva med ljudstvom. Tu se torej spoji s službenim in uradnim delovanjem nadzornika njegovo narodno delo in narodna delavnost. Učiteljstvo ne zahteva mnogo od njih; če to store dobro, je zadovoljno! Narod jim bo gotovo za to hvaležen.

Zdravstvo.

Za dojenčke. Odsek otroških zdravnikov na mednarodnem zdravniškem kongresu, ki je te dni zboroval v Londonu, se je predvsem bavil z vprašanjem o negi do-jencev. Vsi zdravniki so se strinjali v tem, da je največja nevarnost za dete nerazumna mati, ki nima pojma o negi deteta. Neki novozelandski zdravnik je poročal, da tamojnja vlada vsako leto brezplačno razdeli 30.000 popularno pisanih knjižic o negovanju deteta v prvem mesecu življenja. Novojorški zdravnik Laferta je tožil, da so velika mesta izgubila vse, kar je potrebno za razumno negovanje otrok. Zahteval je primer-nih uredb, da se matere usposobi, da bodo same hranile svoje otroke, ker ima dojenček devetkrat več upanja na življenje, nego umetno hranjeno dete. Čikaška zdravnica Karolina Hedger je obtoževala moderno vzgojo deklet, velikomestno življenje, modo, pretirani šport, glasbo, družabne obveznosti itd., kar vse je na škodo materinskim sposobnostim in dolžnostim sedanjega ženstva. Neki mančesterski zdravnik je rekel, da je naravnost čudno, da umrljivost dojenčkov ni še večja. Za ravnanje z avtomobilom se zahtevajo stroge izkušnje, za to se pa nihče ne briga, če je dekle, ki stopa v zakon, le malo poučeno o negi deteta, čigar telesni sestav je vendar občutljivejši in umetnejši, nego avtomobilov. Angleški minister Burns je z zadovoljstvom konstatiral, da na Angleškem umrljivost dojenčkov stalno in znatno pada.

Razgled po šolskem svetu.

— **Komenskega šole na Dunaju.** Z Dunaja poročajo, da je izdalo nižjeavstrijsko namestništvo pred par dnevi odlok, s katerim se razveljavi zatvoritev šol Komenskega v III. okraju. To je že tretji odlok namestništva v prilog tej šoli. Na podlagi tega zadnjega odloka bi se bili morali odstraniti sedaj pečati s te šole, magistrat pa je vložil rekurz na notranje ministrstvo, tako da se šola sedaj še ne bo otvorila.

— **Srednje šolstvo v Šleziji.** Avstrijska pravičnost v Šlezijem šolstvu je razvidna iz teh-le števil: Leta 1911, je izdala vlada za gimnazije v Šleziji 624 tisoč 571 kron 81 vin., od tega so dobili Čehi 81.640 K 63 vin., Poljaki 77.567 K 15 v., skupaj 159.207 K 78 vin., ali četrtino. Tri četrtine so dobili Nemci, dasi jih je komaj

40 odstotkov vsega prebivalstva. Še mnogo bolj krivične so razmere v realkah. V Šleziji so 4 realke, vse državne in vse nemške, s 1429 dijakij, od katerih je baje 111 Poljakov in 18 Čehov! Prispevek za državne realke je znašal 402.237 K 24 v., od česar nimajo Poljaki in Čehi ničesar!

— **Srbkinja, prvi ženski inženir v Nemčiji.** Na tehnični visoki šoli v Darmstadtu je Milica Vučičeva iz Srbije položila inženirski izpit, in sicer iz arhitekture. To je prva ženska, ki je v Nemčiji dobila inženirsko diplomu.

— **V Črni gori potrebujejo učiteljev,** in naučno ministrstvo razpisuje 25 mest za pogodbene učitelje in 11 profesorskih mest.

— **Šolske hranilnice.** V minolem šolskem letu so v Sv. Ivanu Zelina na Hrvaškem ustanovili šolsko hranilnico, ki jo samostojno upravlja odbor šolskih otrok, učiteljstvo pa ima samo nadzorstvo. Vlagajo se vsote od 2 vinarja dalje; vloge se sprejemajo dvakrat na teden in se ob navzočnosti predsednika, blaginika in enega odbornika mečejo v hranilno skrinjico I. hrv. hranilnice. Vlagalec dobi pismeno potrdilo. Ko vloga doseže 1 K, dobi vlagatelj hranilno knjižico. Knjigovodstvo se pravilno in vestno vodi. Lani so dosegle vloge 596 K 34 vin. — Na Češkem so šolske hranilnice že jako razvite in je bilo že leta 1906, samo v kmečkih zadrukah vložnega 864.453 K denarja šolskih otrok.

— **Pomanjkanje učiteljev na Hrvaškem.** Na Hrvaškem je bilo razpisanih hkrati 130 učiteljskih mest. A kakor nam poročajo je bilo v prošlem mesecu zopet 70 učnih mest nanovo razpisanih, a se ni odzval niti eden zadostno kvalificiran kompetent. To pomanjkanje učiteljstva je pač za Hrvaško že kulturni škandal, in kakor vidimo, je Hrvaška v tem oziru še za Kranjsko, najinteresantnejše je pa to, kdo vse že prosi za učitelja na Hrv. Te dni je dobila neka županska oblast na Hrv. prošnjo nekega občinskega redarja za učiteljsko mesto na štirirazrednici v K. Svojo prošnjo utemeljuje prosilec približno takole: »Nisem več v pedagoško-didaktičnem znanju, nađejam se pa, kot človek, ki si je v orožniški službi pridobil inteligenco in je izkazal tam svoje zmožnosti, da bom znal tudi z uspehom poučevati mladino...« Dovolil sem tri razrede ljudske šole, a sem sposoben tudi v četrtem razredu poučevati. Vojaška knjižica mi priznava, da sam v orožniški službi vobče zadovoljstvo služboval tri leta. Sedaj sem pa že od leta 1912 občinski redar.« — Ta prošnja pač ne potrebuje nobenega komentarija, ker sama dovolj ilustrira šolske razmere na Hrvaškem.

— **Nova profesura slovanske filologije.** Na vseučilišču v Leydnu je bila ravnokar ustanovljena redna profesura za balto-slovanske jezike. To je prva stolica slovanskega jezikoslovja na Holandskem. Dozdaj sta predavala o njem zasebni docent J. H. Kern in ob priložnosti germanist Uhlenbeck. Nova profesura je bila podeljena dosedanjemu vicebibliotekarju kraji. knjižnice v Hagu, dr. Nikolaju van Wijk. Van Wijk, učenec Uhlenbecka, je študiral jezikoslovstvo na amsterdamskem vseučilišču, kjer je promoviral leta 1912, s spisom »Nominalni genitiv singularis v indogermanščini in njegovo razmerje k nominativu«. Nato je študiral pri Leskienu in Brugmannu pri Lipskem, pozneje v Moskvi in Krakovu. V svojih dosedanjih delih se je pečal večinoma z nizozemščino. Slavistike se tiče poleg priložnostnih jezikoslovnih študij njegovo slovstveno delo o ruskem narodnem eposu, o Turgenjevu, Gogolu in ruskem narodnem značaju.

— **Slovaška gimnazija.** Kakor poroča »Našinec« je v Ogrskem Gradišču projektirana slovaška gimnazija. Na češko-slovaških konferencah v Luhačovicah je bilo v ta namen nabranih in napisanih 10.000 kron.

— **Nova ženska gimnazija v Belgradu.** V Belgradu otvorijo že z bodočim šolskim letom še eno popolno žensko gimnazijo z osmimi razredi.

— **Učiteljice — bolniške strežnice.** Srbski naučni minister je dovolil učiteljicam, ki se nahajajo v bolnišnicah kot prostovoljne bolniške strežnice, ostati ondi toliko časa, dokler bo njihova pomoč potrebna.

— **Učenost nemških profesorjev.** Nemški profesorji so že svetovno znani. In po vsej pravičici. Če bi jih ne bilo, polovico humorističnih listov bi ne moglo izhajati. V Heidelbergu je zdaj umro bil bivši univerzitetni profesor Trübsche, ki je bil strokovnjak za rimske starine. Enkrat je odkril blizu mesta ostanke rimskih utrd ter začel tam kopati. Od tega časa ni bilo mogoče govoriti z njim. V vsaki črepijini je našel dokaz davnih dob. In to so uporabili dijaki, da napravijo s starim profesorjem šalo. Dali so pri ondnotnem izdelovalcu loncev napraviti več loncev, nena-